

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Запорізька політехніка»

Економіко-гуманітарний інститут, гуманітарний факультет
(повне найменування інституту, назва факультету)

Кафедра міжнародних економічних відносин
(повна назва кафедри)

КВАЛІФІКАЦІЙНА ДИПЛОМНА МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

**на тему « Малий та середній бізнес у структурі національної економіки
країн світу»**

Виконала

студентка II курсу, групи ГФз-218м
спеціальності 292 «Міжнародні економічні
відносини», ОПП «Міжнародний бізнес»

(код і назва напрямку підготовки, спеціальності)

Лещенко І.А

(прізвище та ініціали студента)

Керівник Ситников М.М.

(прізвище та ініціали)

Рецензент Гордієнко О.В.

(прізвище та ініціали)

м. Запоріжжя
2019 рік

РЕФЕРАТ

КДМР: 123 с., 10 рис., 4 табл., 61 джерело, 3 додатки.

Мета роботи - теоретичне обґрунтування особливостей діяльності малих та середніх підприємств, аналіз їх формування та розроблення практичних рекомендацій щодо економічного розвитку і підтримки малого та середнього бізнесу в Україні.

Об'єкт дослідження – національна економіка як соціально-економічна система розвитку малого та середнього бізнесу.

Предмет дослідження – теоретичні та практичні основи розвитку малих та середніх підприємств в структурі національної економіки країн світу.

Методи дослідження –узагальнення, індукція та аналогія – при визначенні сутності понять малого та середнього бізнесу; дедукції – при визначенні ролі малого та середнього бізнесу у реалізації національної економіки, системний підхід – при формулюванні концепції діяльності малих та середніх підприємств в контексті реалізації національної економіки країн світу, логічного узагальнення, при формулюванні наукових засад економічного розвитку, структурно-динамічний аналіз, порівняння, графічний – при дослідженні особливостей розвитку малого та середнього бізнесу зарубіжних країн, експертних оцінок при дослідженні критеріїв економічного розвитку малого та середнього бізнесу; спостереження при визначенні особливостей розвитку малого підприємництва; синтез - при розробці інституційних напрямів активізації розвитку малого та середнього підприємництва.

Анотація. У роботі досліджено тенденції розвитку малого та середнього бізнесу. Висвітлена суть міжнародних інституцій, що формують та підтримують малі та середні підприємства. Здійснено структурно-динамічний аналіз малого та середнього бізнесу на світовому рівні. Виявлено фактори впливу на ефективність якісного розвитку малих та середніх підприємств. Обґрунтовано концепцію діяльності національної економіки в контексті

реалізації малого та середнього бізнесу в Україні. Розкрито регіональні пріоритети стимулювання національної економіки в контексті реалізації в Україні малого та середнього бізнесу. Розроблено заходи щодо стимулювання якісного розвитку малого та середнього бізнесу.

МАЛИЙ ТА СЕРЕДНІЙ БІЗНЕС, ПІДПРИЄМНИЦТВО, МІЖНАРОДНІ ФІНАНСОВІ ІНСТИТУЦІЇ, ПРОГРАМИ ФІНАНСУВАННЯ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ, МІЖНАРОДНЕ КРЕДИТУВАННЯ, ЛЕГКІСТЬ ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ.

Аннотация. В работе исследованы тенденции развития малого и среднего бизнеса. Освещена суть международных институтов, формирующих и поддерживающих малые и средние предприятия. Осуществлен структурно-динамический анализ малого и среднего бизнеса на мировом уровне. Выявлены факторы влияния на эффективность качественного развития малых и средних предприятий. Обоснованно концепцию деятельности национальной экономики в контексте реализации малого и среднего бизнеса в Украине. Раскрыты региональные приоритеты стимулирования национальной экономики в контексте реализации в Украине малого и среднего бизнеса. Разработаны мероприятия по стимулированию качественного развития малого и среднего бизнеса.

МАЛЫЙ И СРЕДНИЙ БИЗНЕС, ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВО, МЕЖДУНАРОДНЫЕ ФИНАНСОВЫЕ ОРГАНИЗАЦИИ, ПРОГРАММЫ ФИНАНСИРОВАНИЯ МАЛОГО И СРЕДНЕГО БИЗНЕСА, МЕЖДУНАРОДНОЕ КРЕДИТОВАНИЕ, ЛЕГКОСТЬ ВЕДЕНИЯ БИЗНЕСА.

Abstract. The tendencies of development of small and medium business are investigated. The essence of international institutions that form and support small and medium-sized enterprises is covered. Structural-dynamic analysis of small and medium-sized businesses at the global level is carried out. Factors of influence on the efficiency of qualitative development of small and medium-sized enterprises have been identified. The concept of national economy activity in the context of small and medium business in Ukraine is substantiated. Regional priorities of stimulation of

national economy in the context of realization of small and medium business in Ukraine are revealed. Measures have been developed to stimulate quality development of small and medium-sized businesses.

SMALL AND MEDIUM BUSINESSES, ENTREPRENEURSHIP, INTERNATIONAL FINANCIAL ORGANIZATIONS, SMALL AND MEDIUM BUSINESS FINANCING PROGRAMS, INTERNATIONAL LOANING, EASY TO DO BUSINESS.

ЗМІСТ

Завдання до кваліфікаційної дипломної магістерської роботи.....	2
Реферат.....	4
Перелік умовних позначень, символів, одиниць, скорочень і термінів.....	7
Вступ.....	10
1 РОЛЬ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ В ЕКОНОМІЧНОМУ ЗРОСТАННІ КРАЇН.....	14
1.1 Малий та середній бізнес як структурний елемент національної економіки.....	14
1.2 Стан і тенденції розвитку малого та середнього бізнесу в Україні в сучасних умовах.....	22
1.3 Координаційна роль міжнародних інституцій у розвитку малого та середнього бізнесу.....	32
2 ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ В РОЗВИНЕНИХ КРАЇНАХ СВІТУ.....	46
2.1 Особливості розвитку малого та середнього бізнесу в умовах глобалізації.....	46
2.2 Малий та середній бізнес в структурі економіки Німеччини.....	53
2.3 Інституційна підтримка розвитку малого та середнього бізнесу.....	62
3 ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЙ РОЗВИТКУ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ.....	73
3.1 Концептуальні засади підтримки малого та середнього бізнесу в країнах світу.....	73
3.2 Інноваційні моделі малого та середнього бізнесу.....	81
3.3 Побудова національної моделі малого та середнього бізнесу.....	87
4 ОХОРОНА ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКА У НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ.....	95
4.1 Аналіз потенційних небезпек.....	97
4.2 Заходи по забезпеченню безпеки.....	100
4.3 Заходи з виробничої санітарії і гігієни праці.....	106

4.4 Заходи безпеки у надзвичайних ситуаціях.....	106
4.4.1 Заходи з пожежної безпеки.....	106
4.4.2 Заходи безпеки при проведенні рятувальних та інших невідкладних робіт.....	107
Висновки.....	111
Перелік джерел посилання.....	113
Додаток А. Основні підходи визначення категорії «якість».....	119
Додаток Б. Механізми реалізації державного регулювання малого та середнього бізнесу	121
Додаток В. Механізми реалізації державного регулювання малого та середнього бізнесу.....	123

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАНЬ

1. Варналій З. С. Мале підприємництво: основи теорії і практики. — К.: Т-во “Знання”, КОО, 2001.
2. Волик В. Становлення малого та середнього бізнесу в Україні і його наслідки // Актуальні проблеми економіки. - 2002. - № 8.
3. Статистична організація Європейської комісії Eurostat [електронний ресурс]. – режим доступу : <http://ec.europa.eu/eurostat/data/browse-statisticsby-theme/>.
4. Аналітичний звіт про стан і перспективи розвитку малого та середнього підприємництва в Україні/Державна служба України з питань регуляторної політики та розвитку підприємництва. Київ, 2014. 40 с.
5. DOING BUSINESS-2018. Україна в рейтингу Світового банку легкості ведення бізнесу [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://edclub.com.ua/analitika/doing-business>
6. Новицька О. Питання підтримки малого та середнього бізнесу//Стратегії економічного розвитку: держава, регіон, підприємство: кол. монографія: у 2 т./за заг. ред. К. С. Шапошникова та ін. Херсон: Видав. дім «Гельветика», 2015
7. Національний банк України. URL: <https://www.bank.gov.ua>
8. Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі. [електронний ресурс]- Режим доступу:<http://www.gov.ua>
9. Аналітичний звіт про стан і перспективи розвитку малого та середнього підприємництва в Україні / Державна служба України з питань регуляторної політики та розвитку підприємства
10. Офіційний сайт державної служби статистики України [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
11. Офіційний сайт Світового банку [електронний ресурс]. – Режим доступу:<http://www.worldbank.org>

- 12.В. Батрименко. Європейський банк реконструкції та розвитку // Політична енциклопедія. Редкол.: Ю. Левенець (голова), Ю. Шаповал (заст. голови) та ін. — К.: Парламентське видавництво, 2011. — с.254
- 13.Економічна правда—[Електронний ресурс] - <https://www.epravda.com.ua>
- 14.Київська Торгово –Промислова Палата [Електронний ресурс] Режим доступу:<http://kiev-chamber.org.ua>
- 15.Офіційний сайт EU4Business -Режим доступу: <http://www.eu4business.eu>
- 16.Міністерство економічного розвитку і торгівлі України COSME [Електронний ресурс]. – режим доступу: www.me.gov.ua
- 17.COSME 2014-2020: [Електронний ресурс]. – режим доступу: <https://ec.europa.eu/easme/en/cosme>
- 18.ENN/Enterprise Europe Network [Електронний ресурс]. – режим доступу: <http://een.ec.europa.eu>.
- 19.Довгий С.О., Савченко О.Я., Воробієнко П.П. та ін. Сучасні телекомунікації: мережі, технології, економіка, управління, регулювання / За ред. С.О. Довгого. – К.: Український Видатничий Центр, 2002. – 520 с.
- 20.European Commission, «Growth / Internal market, industry, entrepreneurship and SMEs» [електронний ресурс]. – режим доступу: <http://ec.europa.eu>
- 21.European Commission, «Obtaining Funding» [електронний ресурс]. – режим доступу: <http://ec.europa.eu>.
- 22.Клепанчук О. Ю. зарубіжний досвід державної підтримки розвитку малого підприємства та можливості його використання в Україні / о. Ю. клепанчук / наукове товариство Івана Кушніра. – 2015
- 23.European Commission, «HORIZON 2020. The EU frame work programme for research and innovation» [електронний ресурс]. – режим доступу: <http://ec.europa.eu>
- 24.Рзаєва Т.Г. Малі підприємства: стан та розвиток нормативнозаконодавчої бази. / Т.Г. Рзаєва // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2010. – № 5. – Т. 3. – С. 110–117.

25. Аналітичний звіт про стан і перспективи розвитку малого та середнього підприємництва в Україні/Державна служба України з питань регуляторної політики та розвитку підприємництва. – Київ, 2014. – 40 с.
26. Малик І.П. Розвиток малого та середнього бізнесу в Україні / І.П.Малик, Г.А.Мохонько// Екон. вісн. Нац. техн. ун-ту України «КПІ»: зб. наук. пр. – 2012. – Вип. 9. – С. 32 – 44.
27. Положення про Державну регуляторну службу України [Електронний ресурс]: затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 24 грудня 2014 р. № 724 –Режим доступу: <http://www.dkrp.gov.ua/info/2>.
28. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96- ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30.
29. Нормативно-правова база підприємництва [Електронний ресурс] : Режим доступу: <http://www.dkrp.gov.ua/info/456.htm>.
30. Стратегія розвитку малого і середнього підприємництва в Україні на період до 2020 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 24.07.2017 р. № 504-2017-р. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>.
31. Чемерис О. Державна політика розвитку малого та середнього підприємництва в Україні у контексті результативності / О. Чемерис // Ефективність державного управління. – 2017. – Вип. 3(52). – Ч. 2. – С. 236-258.
32. Господарський кодекс України / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
33. Про Національну програму сприяння розвитку малого підприємництва в Україні Електронний ресурс / Закон України від 21 грудня 2000 року № 2157-III // Офіційний веб-сайт Верховної ради України. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2157-14>.
34. Брижань І.А. Реформування системи оподаткування суб'єктів малого підприємництва як один із заходів державної підтримки їх розвитку / І.А. Брижань, О.О. Олійник // Економіка і регіони. – 2009. - № 2. – с. 171-176

35. Податковий кодекс України / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
36. Український фонд підтримки підприємництва. URL: http://ufpp.gov.ua/about_fund/reports_on_progress.
37. Прогресивні форми організації підприємницької діяльності. Державна підтримка розвитку малого бізнесу в Україні. URL: <http://agroua.net/economics/documents/category-93/doc-90/>.
38. Підтримка малого і середнього підприємництва на державному рівні. Режим доступу: <http://www.me.gov.ua>
39. Нова бюджетна програма «Фінансова підтримка розвитку фермерських господарств». URL: <http://zelenopidska.gromada.org.ua/news/13-49-10-22-02-2018/>
40. Регіональний Фонд підтримки підприємництва в Запорізькій області
Режим доступу : <http://rbc.zp.ua>
41. Запорізька обласна федерація роботодавців.-Режим доступу: <http://www.potencial.org.ua>
42. Партнерство для розвитку міст- Режим доступу: <http://pleddg.org.ua>
43. Данілов О.Д. Інституціональні засади реформування оподаткування малого і середнього бізнесу / О.Д. Данілов, Т. В. Паєнтко // Вісник Черкаського університету. Серія «Економічні науки». — Вип. 207. — Черкаси: ЧНУ, 2011. — С. 28–31.
44. Іванов Ю.Б. Альтернативні системи оподаткування: навч. посіб. / Ю.Б. Іванов, К.В. Петросянц. — Х.: ВД «ІНЖЕК», 2007. — 272 с
45. Ляпін Д. Регіональні особливості державного управління розвитком малого підприємництва / Д. Ляпін // Стратегічні пріоритети. — 2010. — № 1. — С. 34–38.
46. Напрямки дерегуляції діяльності малих підприємницьких структур в Україні / А. І. Бутенко, Н.Л. Шлафман // Вісник економічної науки України. — 2012. — № 1 (21). — С. 30–33

47. Орлов В.О. Вплив спрощеної системи оподаткування на подальший розвиток малого бізнесу / В.О. Орлов // Сталий розвиток економіки. — 2012. — № 3. — С. 78–81.
48. Говорушко Т.А. Малий бізнес: навчальний посібник / Т.А. Говорушко, О.І. Тимченко. — К. : Центр навчальної літератури, 2006. — 194 с
49. Кужель О.В. Мале підприємництво в Україні. Збірник нормативно-правових актів / О.В. Кужель, А.К. Кінах, В.В. Костицький. — К. : Інститут законодавчих передбачень і правової експертизи, 1999. — 190 с.
50. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>
51. Зілгалова О. А. становлення малого і середнього підприємництва: корисні уроки з досвіду країн європейського союзу [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://dspace.uzhnu.edu.ua>.
52. Зілгалова О. А. Політика сприяння розвитку малого бізнесу: пріоритети і перспективи [електронний ресурс]. — Режим доступу: https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/2695/1/Kurei_Article_HNU.pdf
53. Ольвінська Ю. О. Особливості державного регулювання малого підприємництва у країнах світу [електронний ресурс] / Ю. о. ольвінська / державне управління: удосконалення та розвиток»: наукове видання академії муніципального управління. — 2015. — № 2. — режим доступу до журналу: <http://www.dy.nayka.com.ua>.
54. Клепанчук о. Ю. зарубіжний досвід державної підтримки розвитку малого підприємства та можливості його використання в Україні / о. Ю. Клепанчук / наукове товариство Івана Кушніра. — 2015. — с. 15-19.
55. Хогтон Дж., Кук Н., Ісакова Н. взаємодія державних і недержавних структур у справі формування політики підтримки малого бізнесу // економіка. — 2013. — № 11. — с. 42-47
56. European Commission, «European Union Support Programmes for SMEs» [електронний ресурс]. — режим доступу: <http://ec.europa.eu>.

57. European Commission, Statistics Explained, «Small and medium-sized enterprises», [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ec.europa.eu>.
58. Глобальний конкурентний простір : монографія / О. Г. Білорус, Ю. М. Пахомов, І. Ю. Гузенко, О. К. Скаленко, О. В. Гаврилюк; Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана, Ін-т світ. економіки і міжнар. відносин НАН України, Міжнар. асоц. “Україна – Рим. Клуб”, Міжнар. ін-т глобалістики. – К., 2007. – 680 с. – Бібліогр.: с. 646–677.
59. Project Summary Documents [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ebrd.com/work-with-us/project-finance/project-summary-documents.html?1=1&filterCountry=Ukraine>.
60. Фещур Р.В. Статистика: [навч. посібник] / Р. В. Фещур, А. Ф. Барвінський, В. П. Кічор. – [2-е вид. перероблене і доповнене]. – Львів: "Інтелект-Захід", 2003. – 576 с.
61. Костенко Т.Д. Економічний аналіз і діагностика стану сучасного підприємства / Костенко Т.Д., Підгора Є.С. – К., 2017.